

**DECENNIUM
DOELEN**
KOMAF MET ARMOEDE

07.03.24

ARMOEDEBAROMETER 2024

Inhoud

Gericht armoedebeleid kan werken, maar moet versterkt verdergezet worden. Tegelijk dringen fundamentele beleidskeuzes zich op.....	3
De 12 werken van Decenniumdoelen.....	5
Armoedecijfer in Vlaanderen: gewikt en gewogen.....	6
1. Inkomen.....	8
2. Werk.....	10
3. Wonen.....	12
4. Gezondheid.....	13
5. Onderwijs.....	14
6. Samenleving.....	15
Ongelimiteerde rijkdom en structurele armoede vraagt herverdelende fiscaliteit.....	16
KOMAF met ARMOEDE.....	17

COLOFON

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:
Decenniumdoelen, Huidevetterstraat 165, 1000 Brussel
www.komafmetarmoede.be
Brussel, 2024

Gericht armoedebeleid kan werken, maar moet versterkt verdergezet worden. Tegelijk dringen fundamentele beleidskeuzes zich op.

Voor het derde jaar op rij stagneert het Vlaams armoedecijfer op 7,8%¹. Voor België zien we een lichte daling van het armoederisico op een jaar tijd van 13,2% naar 12,3%, ondanks het feit dat de armoededrempel is gestegen door de inflatie. Voor Vlaanderen geldt echter de wet van de 'remmende voorsprong'. Eens een bepaald (laag) niveau is bereikt is het moeilijk om met verhogingen van de minima alleen nog veel effect te ressorteren.

Wel zien we in Vlaanderen een opvallend sterke daling van de armoedekloof²: van 18,2% in 2022 naar 12,2% in 2023. Er is dus een duidelijke afname van het verschil tussen het mediaan beschikbaar inkomen van de groep onder de armoededrempel en de armoededrempel zelf. De inkomens van mensen onder de armoededrempel zijn dus verbeterd in vergelijking met de jaren ervoor. De cijfers van de 'subjectieve armoede'³ lijken deze positieve indicatie indirect te bevestigen. Het aantal Vlamingen dat 'aangeeft om moeilijk tot zeer moeilijk rond te komen' daalde van 9,7% in 2022 naar 8,7% in 2023.

Voor Decenniumdoelen is het duidelijk dat de omvangrijke overheidsmaatregelen zoals het optrekken van de sociale minima in de bijstand en in de werkloosheid, de verhoging van de pensioenen en het minimumloon, maar ook enkele gerichte steunmaatregelen, zoals het sociaal energietarief, de derdebetalersregeling en de maximumfactuur in de gezondheidszorg, hebben gezorgd voor een algemene stabilisering van de armoede in België en Vlaanderen. Toch leven in Vlaanderen nog zo'n 520.000 mensen met een inkomen onder de armoedegrens en flirten meer dan een half miljoen mensen (8% van de bevolking) met die armoedegrens. Om vooruitgang te boeken en de Europese armoededoelstellingen te halen zijn echter aangehouden en versterkte inspanningen nodig. Daarnaast zijn specifieke en gerichte beleidsmaatregelen noodzakelijk om de 'sociale rechten' blijvend te waarborgen.

De sociale dienstverlening (kinderopvang, mobiliteit, sociale huisvesting,...) wordt steeds moeilijker toegankelijk, vooral voor mensen in de meest kwetsbare situaties (door strengere voorwaarden, beperkt aanbod, digitalisering,...), waardoor hun deelname aan de samenleving in het gedrang komt. Daarnaast is het leven, vooral voor mensen met een laag inkomen, erg duur geworden (stijging huurprijzen, voedingsprijzen,...). Uit de recentste jaarcijfers van Foodbanks⁴ blijkt dat in 2023 in totaal bijna 214.000 mensen één van de lokale Voedselbanken bezochten, een stijging met 2% ten opzichte van 2022. In 2023 zijn nog nooit zoveel mensen aan het werk geweest. Het armoederisico bij werkenden met een laag inkomen is echter sterk gestegen⁵. De toeleiding naar jobs met lage lonen en minder goede arbeidsvoorwaarden kan dus leiden tot meer armoede.

Beleid dat radicaal wil inzetten op het uitroeien van armoede moet dan ook op diverse levensdomeinen (inkomen, werk, gezondheid, onderwijs, wonen en samenleven) tegelijk moedige keuzes durven maken. De '12 werken' die Decenniumdoelen naar aanleiding van

¹ [Bevolking onder de armoededrempel | Vlaanderen.be](#)

² [Diepte van het armoederisico | Vlaanderen.be](#)

³ [Bevolking in subjectieve armoede | Vlaanderen.be](#)

⁴ [Pers \(foodbanks.be\)](#)

⁵ <https://www.armoedecijfers.be/topic/werkenden-met-armoederisico#:~:text=Werkenden%20met%20armoederisico%20is%20het,hel%20equivalent%20nationaal%20medi aan%20inkomen.&text=Opgelet%3A%20door%20een%20hervorming%20van,in%20de%20cijferreeks%20in%202019>

deze 17^e armoedebarmeter voorstelt, zijn effectieve beleidsmaatregelen die betaalbaar en realiseerbaar zijn.

Voor Decenniumdoelen mogen ook andere grote maatschappelijk uitdagingen (klimaat, ongelijkheid, democratie,...), niet langer los gezien worden van de armoedeproblematiek. Klimaat moet op de eerste plaats als 'herverdelingsvraagstuk' gezien worden. Klimaatmaatregelen zijn noodzakelijk op het domein van wonen en werk en mogen niet langer afgeremd worden, maar moeten tegelijk sociaal zijn, zodat ook de lage inkomensgroepen mee kunnen.

We kunnen we ook niet langer wegstappen van de groeiende ongelijkheid in de samenleving. In het huidige economisch systeem zien we een steeds kleinere groep buitenproportionele winsten maken. Tegelijk duwt dit systeem meer mensen in een situatie van economische onzekerheid. Dit veroorzaakt bij de burger (in het bijzonder bij de lage inkomensgroepen) gevoelens van onrust, onzekerheid en onrechtvaardigheid, wat goed merkbaar was in de recentste vertrouwensbarometer.⁶ Om dit groeiend gevoel van onbehagen te counteren heeft de burger vandaag vooral nood aan een sereen en eerlijk debat, voorbij de dagjespolitiek, dat op zoek gaat naar duurzame antwoorden: in welke samenleving wensen we morgen te leven? Hoe moeten armoede en rijkdom zich tot elkaar verhouden? Het debat over eerlijke fiscaliteit, waarbij alle vermogens mee in rekening worden gebracht, mag dan ook niet langer een taboe zijn om de ongelijkheid én de armoede te bestrijden!

Met deze 17e Armoedebarmeter geven we een update van de armoede-situatie in Vlaanderen op basis van de cijfers uit 2023. We zoomen traditiegetrouw in op de 6 levensdomeinen én presenteren naar aanleiding van de komende verkiezingen (juni 2024) onze beleidsvoorstellen. Deze '12 werken' kwamen tot stand in nauw overleg tussen de partners van Decenniumdoelen. Dit platform is een breed samenwerkingsverband van armoedeorganisaties, vakbonden, mutualiteiten en sociale organisaties uit het bredere middenveld.

⁶ https://www.standaard.be/cnt/dmf20240124_95535274

De 12 werken van Decenniumdoelen

Armoede blijft een schande in een rijk land. België wordt rijker, maar de armoede blijft hoog. Armoede is een onrecht want de grondwet (art.23) bepaalt dat eenieder recht heeft op een menswaardig bestaan. Het zijn niet de armen die bestreden moeten worden, met cynische clichés en misplaatste vooroordelen. Wel de armoede, met maatregelen die echt werken, op verschillende domeinen.

En dat kan. Onze 12 werken zijn betaalbaar en realiseerbaar.

12 werken voor een moedig beleid:

1. Alle sociale minima (vervangingsinkomens en bijstandsuitkeringen) boven de Europese armoedegrens tillen.
2. De koppeling van het Groeipakket aan de levensduurte, door 'automatische volledige indexering' en een gerichte verhoging van de sociale toeslagen.
3. De afschaffing van de verplichte gemeenschapsdienst in het kader van een humaan activeringsbeleid met o.m. laagdrempelige toegang tot de arbeidsmarkt.
4. Meer investeringen in de sociale economie met minstens 10.000 plaatsen extra en een nieuw groeipad voor 'klimaatjobs'.
5. Een sterke solidaire verplichte ziekteverzekering met een groeinorm voor de financiering van minstens 3%
6. Verdere verfijning van het systeem van de maximumfactuur en een bredere en veralgemeende toepassing van de derdebetalersregeling.
7. Invoering maximumfactuur in het secundair onderwijs en maatregelen om de kosten in het basisonderwijs effectief te doen dalen.
8. Een verhoging en versnelling van de investeringen in sociale huisvesting met 14% (20% in stedelijk context) als bindende beleidsdoelstelling in 2035, met specifieke aandacht voor energie-efficiëntie.
9. Verhoging van de kwaliteit en de energie-efficiëntie van de sociale en private huurwoningen met doorgedreven renovatieprogramma's. Maximale inzet van hernieuwbare energie en energiezuinige toestellen.
10. Uitbreiding en automatische toekenning van het sociaal energietarief voor de 20% laagste inkomens en een getrapt systeem voor de groep uit de derde inkomensdecil, zodat zij niet langer uit de boot vallen.
11. Verlaging van de drempels voor en automatische toekennen van de huurpremie voor iedereen die 1 jaar op de wachtlijst staat.
12. Positieve acties voor meer gelijke kansen en juridische praktijktesten om discriminatie op de arbeid -en woonmarkt terug te dringen.

Onontbeerlijk hiervoor:

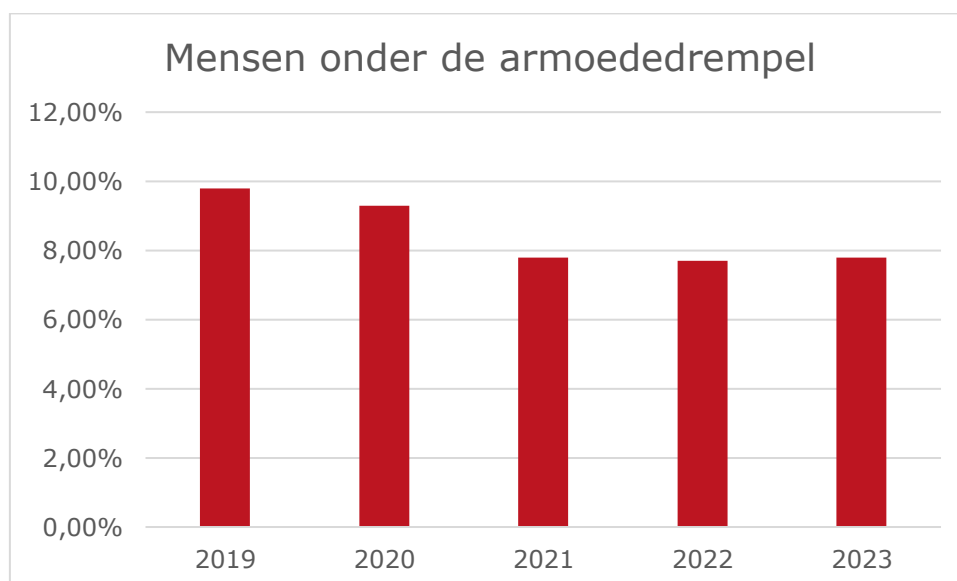
- Rechtvaardige fiscaliteit, die ook de vermogens eerlijk belast, voor minder ongelijkheid en meer middelen voor armoedebestrijding en voor een ambitieus en sociaal klimaatbeleid.
- Verplichte armoede- of inkomenstoets voor alle beleidsmaatregelen.

Wij schrijven dus een ander verhaal voor een moedig beleid.
En dat verhaal schrijven we samen.

Armoedecijfer in Vlaanderen: gewikt en gewogen

Algemeen:

Volgens de laatste EU-SILC-enquête van 2023⁷ leven vandaag 7,8 % of circa 520.000 Vlamingen onder de armoededrempel. Binnen deze groep zijn echter grote verschillen, waarbij het risico het hoogst is bij eenoudergezinnen (17%), eenpersoonshuishoudens (14%) en oudere koppels (13%). Naar socio-economische positie zijn werklozen (33%) de kwetsbaarste groep. Andere indicatoren die doorwegen zijn: huurders (19%) t.o.v. eigenaars (5%), kortgeschoolden (16%) t.o.v. hooggeschoolden (5%), geboren buiten EU (25%) t.o.v. geboren in België (6%). Tot slot zien we ook sterke provinciale verschillen met het hoogste risico in Antwerpen (10%) en het laagste in Oost-Vlaanderen (5%). Hieronder kan je de evolutie zien van dit armoedecijfer sinds 2019.

Bron: [Bevolking onder de armoededrempel | Vlaanderen.be](#)⁸

Afgaande op deze curve is het armoederisico voor het derde jaar op rij gestagneerd. Voor België zien we een lichte daling van het armoederisico op een jaar tijd van 13,2% naar 12,3%⁹, ondanks het feit dat de armoededrempel met €84 is gestegen door de inflatie. Deze armoededrempel bedraagt nu €1.450 per maand voor een alleenstaande. Voor een gezin met twee volwassenen en twee kinderen is dit €3.045.¹⁰

⁷ [Bevolking onder de armoededrempel | Vlaanderen.be](#)

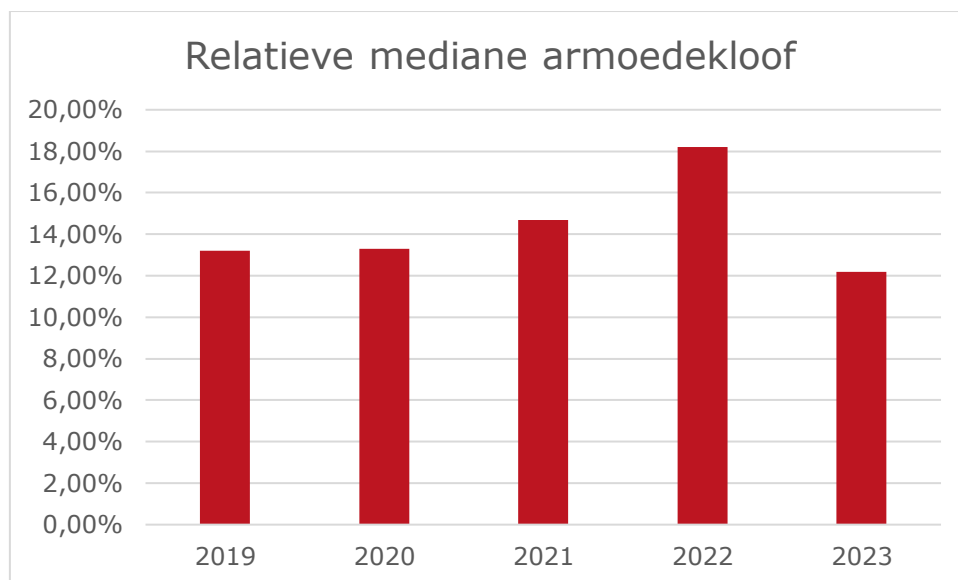
⁸ De EU-SILC-enquête, die de basis vormt van de analyse werd in 2019 ingrijpend gewijzigd. Hierdoor is het moeilijk om de resultaten tot en met 2018 te vergelijken met de jaren nadien.

⁹ <https://www.armoedecijfers.be/topic/armoederisico-naar-bevolkingscategorie>

¹⁰ <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/risico-op-armoede-sociale-uitsluiting>

Diepte van de armoede:

De relatieve mediane armoedekloof geeft een indicatie van de diepte van de armoede. Het gaat om het verschil tussen de armoededrempel en het mediaan beschikbaar huishoudinkomen van de groep personen onder de armoededrempel, uitgedrukt als een percentage van de armoededrempel. Tussen 2022 en 2023 zien we een opvallend sterke daling van de armoedekloof¹¹: van 18,2% in 2022 naar 12,2% in 2023.

Bron: [Diepte van het armoederisico | Vlaanderen.be](#)

De inkomens van mensen onder de armoededrempel zijn dus verbeterd in vergelijking met de jaren ervoor. De cijfers van de 'subjectieve armoede'¹² lijken deze positieve indicatie indirect te bevestigen. Het aantal Vlamingen dat 'aangeeft om moeilijk tot zeer moeilijk rond te komen' daalde van 9,7% in 2022 naar 8,7% in 2023.

Ondanks deze positieve indicaties toch enkele kanttekeningen:

- In Vlaanderen blijven er ondanks alles nog 520.000 mensen (7,8%) met een inkomen onder de armoedegrens. **540.000 mensen** (8,1%) **flirten met de armoedegrens** en hebben een inkomen tussen 60 en 70% van het mediaaninkomen.
- 2022 was het jaar van de Oekraïne -en energiecrisis, met ook een sterke impact op de voedselprijzen. De **stijging** van de **voedselprijzen** zette zich in 2023 door, waarop de bevoegde Minister in juni 2023 besliste om een maandelijkse monitoring van de voedselprijzen door het Prijzenobservatorium te activeren¹³. Uit de jaarcijfers van 2023 blijkt dat de levensmiddelen in België sneller stegen dan in de buurlanden. Het gaat om een toename met gemiddeld 12,7%.¹⁴

¹¹ [Diepte van het armoederisico | Vlaanderen.be](#)

¹² [Bevolking in subjectieve armoede | Vlaanderen.be](#)

¹³ <https://www.vrt.be/vrtnews/nl/2023/07/13/voedselprijzen-dermagne-monitoring/>

¹⁴ <https://www.vrt.be/vrtnews/nl/2024/02/13/stijging-van-voedselprijzen-in-belgie-vorig-jaar-groter-dan-in-b/>

- Cijfers **voedselbanken**: Uit de jaarlijkse cijfers¹⁵ van de Belgische Federatie van Voedselbanken blijkt dat in 2023 in totaal bijna 214.000 mensen één van de lokale Voedselbanken bezochten. Dat is een stijging van 27% ten opzichte van 2019. In 2022 waren dit 210.000 mensen (+ 2%). Volgens Marc Mertens, gedelegeerd bestuurder van de Belgische Federatie van Voedselbanken, blijkt dat de sterke stijging van de energie- en voedselprijzen enerzijds en de geopolitieke situatie anderzijds een grote impact hadden. Opvallend is ook de grote groep van eenoudergezinnen, gepensioneerden en studenten die aanklopten bij de voedselbank. Maar liefst 21% van onze begunstigden zijn alleenstaande moeders. Eind 2022 was een op de vijf van de begunstigden bovendien jonger dan 14 jaar.”
- Uit het recente onderzoeksrapport¹⁶ van SAM vzw, dat 5 jaarlijks de registraties¹⁷ voor **schuldbemiddeling** analyseert, blijkt dat bijna de helft van het cliënteel alleenwonend is. Samengeteld met eenoudergezinnen vertegenwoordigen zij bijna 70% van de bevraagde populatie. 85% van de geregistreerde kinderen was minderjarig. Een aanzienlijk deel van de cliënten was laaggeschoold (30%). Bijna de helft van de cliënten huren op de private huurmarkt. Een derde huurt een sociale huisvesting. De meest voorkomende schuldensoorten zijn: schulden bij nutsvoorzieningen (53,10%), gezondheidszorgschulden (45,22%) en fiscale schulden (36,56%).
- Voor het vierde opeenvolgende jaar vonden in de nacht van 19 op 20 oktober 2023, tellingen van **dak- en thuisloosheid** plaats in 60 gemeenten in Vlaanderen. Het rapport wordt op 27 maart 2024 bekendgemaakt. Uit de cijfers van 2022 bleek alvast één duidelijk trend: het stereotiepe beeld van ‘dé dakloze’ werd doorprikt, want onder de daklozen waren er opvallend meer alleenstaande moeders en gezinnen met kinderen (direct betrokken kinderen vormden zelfs 27% van de totaal getelde populatie), personen bedreigd door huisuitzetting, personen met een preciaire verblijfsstatuut, instellingsverlaters (of -verblijvers) en jongvolwassenen.

Uit bovenstaande indicaties kunnen we dus vaststellen dat er in 2023 heel wat andere profielen (waaronder de lagere middenklasse en opvallend veel jonge mensen) geconfronteerd werden met armoederisico's, al was dat niet onmiddellijk zichtbaar in het algemene armoedecijfer. Bovendien flirt meer dan een half miljoen Vlamingen met de armoedegrens.

Armoede bekeken binnen de 6 levensdomeinen

1. Inkomen

Sociale minima: Bij aanvang van de huidige regeringsperiode heeft de federale overheid besloten om de leeflonen over de 4 jaar met 10,75% te verhogen, boven op de verhogingen als gevolg van de welzijnsenveloppe en de indexering. Uiteindelijk werd deze verhoging beperkt tot 3 maal 2,5%. Ook de minima in de werkloosheid en de minimumpensioenen werden verhoogd.

¹⁵ [Pers \(foodbanks.be\)](https://www.foodbanks.be)

¹⁶ [231030 UR Onderzoeksrapport 0.pdf \(samvzw.be\)](#)

¹⁷ Tot op heden is een registratie van personen in schuldbemiddeling bij andere schuldbemiddelaars, zoals bijvoorbeeld advocaten, niet verplicht. Bijgevolg zijn de profielgegevens van die cliënten niet beschikbaar.

In een recente onderzoek¹⁸ van CEBUD werd onderzocht hoe **toereikend** de **Belgische minimuminkomens** uit de sociale bijstand, sociale zekerheid en arbeid uiteindelijk waren in 2023. Hiervoor werden de **referentiebudgetten als toetssteen** gebruikt om te beoordelen of deze minimuminkomens voldoende hoog zijn om menswaardig te kunnen leven. De conclusie was duidelijk: hoewel de verhogingen een wezenlijk effect hadden, was de inhaalbeweging niet voldoende om de uitkeringen menswaardig te maken.

Voorals koppels met oudere kinderen die moeten rondkomen met een leefloon hebben na het betalen van hun vaste kosten (zoals huur, energie, verzekeringen) slechts een beperkt budget over voor fysieke basisbehoeften zoals voeding en minimale gezondheidszorg. Dat geldt ook voor alleenstaanden en koppels zonder kinderen die met een leefloon of werkloosheidsuitkering moeten rondkomen, aangezien de vaste kosten een veel groter deel van hun te besteden budget uitmaken. Het netto beschikbaar inkomen uit een minimum invaliditeitsuitkering (gemiddeld €266 hoger dan het leefloon) is minder ontoereikend, zolang de minimale uitgaven voor gezondheid niet te hoog zijn. Ondanks de inkomensgarantie voor ouderen (IGO) hoger is dan een leefloon (respectievelijk €249 per maand voor een alleenstaande en €328 per maand voor een koppel) is het IGO voor geen enkel typegezin toereikend. Ouderen die één minimumpensioen voor werknemers ontvangen, en in een goede gezondheid zijn, beschikken wel nog over een voldoende inkomen om menswaardig te kunnen leven. Door de jaren heen zijn er diverse sociale correcties in het leven geroepen om de kostprijs van noodzakelijk goederen en diensten voor lage-inkomensgezinnen te beperken of het inkomen van deze gezinnen te verhogen. Eén belangrijke maatregel hiervan is het Groeipakket, waarbij sociale toeslagen worden voorzien voor gezinnen met een lager inkomen.

Het Groeipakket: De Vlaamse opvolger van de kinderbijslag -het Groeipakket- bestaat ondertussen 5 jaar en wordt gezien als een belangrijk beleidsinstrument om enerzijds universeel gedeeltelijk tegemoet te komen in de opvoedingskosten van kinderen (volgens een recente berekening van MyFamily¹⁹ is de gemiddelde kindkost van Vlaamse gezinnen op vijf jaar tijd gestegen met 28%) en anderzijds de kinderarmoede te bestrijden.²⁰ Ondanks het vijfjarig bestaan blijft de kinderarmoede de laatste jaren stabiel (12,65%)²¹

Wim Van Lancker (KU Leuven)²²: "We weten al van bij het begin dat het nieuwe systeem niet herverdelender is dan het oude systeem. Dat is een gemiste kans en dat zou voor de volgende jaren het fundamentele debat moeten zijn: waar willen we met dat Groeipakket naartoe? Wie moet meer krijgen en waarom? Hoe gaan we dat zo inzetten, zodat het effectiever is in de strijd tegen kinderarmoede?"

Sinds de overheveling naar Vlaanderen zien we ook een ander pijnpunt. In tegenstelling tot de andere gewesten koos de Vlaamse regering ervoor om de uitkeringen van het Groeipakket niet te koppelen aan de gezondheidsindex. De dotatie die Vlaanderen jaarlijks krijgt vanuit het federale niveau wordt wel geïndexeerd, maar de toeslagen stijgen met een vaste indexatie van 2%, ook in jaren van sterke inflatie. Zo laat de Vlaamse regering

¹⁸ [januari 2024 rapport doeltreffendheid minimumink België DEF.pdf \(thomasmore.be\)](#)

¹⁹ [Wat kost een kind nu echt? \(myfamily.be\)](#)

²⁰ [5 jaar Groeipakket in een notendop | Groeipakket](#)

²¹ [Gezinsinkomen en \(kans\)armoede | Opgroeien](#)

²² [Steeds meer mensen met lager inkomen krijgen hoger Groeipakket, maar pakt "Vlaamse kinderbijslag" ook armoede aan? | VRT NWS: nieuws](#)

na om het totale beschikbare budget dat ze van de federale regering krijgt voor het Groeipakket (méér dan 300 miljoen)²³ effectiever te besteden om armoede te bestrijden.

DAAROM WILLEN WIJ:

- Dat alle sociale minima (vervangingsinkomens en bijstandsuitkeringen) boven de Europese armoedegrens worden getild.
- De koppeling van het Groeipakket aan de levensduurte, door 'automatische volledige indexering' en een gerichte verhoging van de sociale toeslagen.

2. Werk

Werkloosheid en activeringsbeleid: In 2022 was de **werkloosheidsgraad** in Vlaanderen nog 3,2%. Op meer actuele cijfers is het nog wachten, maar een recente analyse van RVA bevestigt alvast dat het aantal volledig werklozen al jaren dalend is. In november 2023 was het maandcijfer 'aantal volledig werklozen' volgens de RVA zelfs het laagste sinds de jaren 70.²⁴ Er is dus een duidelijk positieve trend op het vlak van werkloosheid. Ook de **werkzaamheidsgraad** lag in 2022 op een historisch hoog peil met 76,7% in 2022. In een recente projectie spreekt het Steunpunt Werk zelfs van een werkzaamheidsgraad van 77,7% in 2030.²⁵ De strijd tegen werkloosheid lijkt dus gewonnen, aldus Ive Marx hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen. 'Maar waar blijft dat feestje?', zoals hij aangeeft²⁶.

Het is natuurlijk onvoldoende om alleen maar in te zetten op jobs, zonder tegelijk ook aandacht te hebben voor de concrete **hefbomen** tot **werk**. Zo geeft het rapport van CEBUD²⁷ aan dat de kostprijs van **kinderopvang** de financiële prikkel vermindert om te gaan werken, maar de impact wel beperkt blijft als ouders gebruik kunnen maken van gesubsidieerde opvanginitiatieven met inkomenstarief. In plaats van gericht te investeren voor mensen in kwetsbare situaties besliste de regering vorig jaar om de toegang tot de kinderopvang te beperken via strengere voorrangsregels. Er is hierbij voorrang voor ouders die samen minstens 4/5 werken of 4/5 een opleiding volgen. De plaatsen voorbehouden voor gezinnen in armoede werden bovendien sterk verminderd. In de praktijk vallen kwetsbare mensen, die veelal deeltijds werken, hierdoor uit de boot.²⁸

Een andere hefboom is **vervoer**. Wanneer gezinnen een auto nodig hebben om hun job uit te oefenen, neemt volgens CEBUD het financiële voordeel van tewerkstelling af met gemiddeld €273 per maand. In plaats van investering in een sterker aanbod openbaar

²³ 'Opnieuw verdwijnt het kindergeld in de zakken van de Vlaamse regering': Groen vraagt zich af waar 317 miljoen euro naartoe is | Binnenland | hln.be'

²⁴ Aantal werkloosheidsuitkeringen op laagste niveau in bijna 50 jaar: "Het woord historisch is op zijn plaats" | VRT NWS: nieuws

²⁵ [https://www.steunpuntwerk.be/onderzoeksthemas/trends-en-toekomstbeeld/werkzaamheidsprojecties#:~:text=In%20onze%20recentste%20projectie%20\(november,werkenden%20\(3%20001%20300\).](https://www.steunpuntwerk.be/onderzoeksthemas/trends-en-toekomstbeeld/werkzaamheidsprojecties#:~:text=In%20onze%20recentste%20projectie%20(november,werkenden%20(3%20001%20300).)

²⁶ Strijd tegen werkloosheid lijkt gewonnen. Waar blijft dat feestje? | De Standaard Mobile

²⁷ januari 2024 rapport doeltreffendheid minimumink België_DEF.pdf (thomasmore.be)

²⁸ Voorrang in de crèche voor wie minstens vier vijfde werkt? Werkgevers en vakbonden vinden het maar niks | VRT NWS: nieuws

vervoer zagen we recent nog de afbouw van het aantal bushaltes bij De Lijn²⁹ en de aankondiging van een prijsverhoging van de NMBS³⁰ met 6% vanaf februari 2024.

In plaats van gericht en effectief te investeren in concrete hefboomen tot werk ten aanzien van mensen in kwetsbare situaties, worden daarentegen steeds meer nieuwe '**verplichte vormen** van **activering** ingevoerd, zoals de verplichting voor langdurig werklozen (> 2 jaar) om vanaf 2023 gemeenschapsdienst te doen, de verplichte inschrijving voor sociale huurders bij de VDAB... Deze verplichtingen zijn echter **geen hefboomen** tot werk, want ze houden geen rekening met de drempels waar langdurig werklozen mee kampen of met de keuzevrijheid van mensen om gericht naar duurzaam werk te zoeken.

Werkbaar werk en sociale economie:

De keerzijde van de dalende werkloosheidscijfers is de stijging van het aantal mensen dat is aangewezen op een **invaliditeitsuitkering**. In december 2021 waren in totaal nog 455.996³¹ mensen 'meer dan 1 jaar arbeidsongeschikt'. Op nieuwe cijfers is het wachten, maar recente indicaties met betrekking tot het **arbeidsongeschiktheid** klinken niet veelbelovend. Zo bleek dat werknemers in 2023 in totaal 10% van de werktijd afwezig waren door ziekte. De uitval door ziekte haalt daarmee een recordhoogte.³² Iedereen aan het werk krijgen en houden heeft dus ook een grens. Dat betekent dat er veel meer aandacht moet geschonken worden aan '**werkbaar werk**'. De resultaten uit de recente Vlaamse werkbaarheidsmeting³³ zijn hierin alvast licht hoopgevend. Zo blijkt het aantal mensen dat af te rekenen heeft met problematische werkstress (36,1%) en motivatieproblemen (18,8%) licht te stabiliseren, na een langere negatieve evolutie.

De **sociale economie** biedt een mooi alternatief voor mensen met een hoge ondersteuningsnood. Zij omvat verschillende werkvormen, waaronder 'individueel en collectief maatwerk'³⁴. Maatwerkbedrijven zijn vandaag echter beperkt door een 'contingent' (max. **1%** van de totale werkende bevolking³⁵) waardoor ze niet meer doelgroepenmedewerkers tewerk kunnen stellen. Meer inzetten op het potentieel van de sociale economie biedt volgens HERWIN³⁶ niet alleen een concrete oplossing voor meer aangepaste werkgelegenheid, maar is tegelijk ook een concrete oplossing in de 'groene transitie' naar een 'sociaal rechtvaardige wereld'.

²⁹ <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/11/14/een-op-zes-haltes-van-de-lijn-verdwijnen-vanaf-volgend-jaar/>

³⁰ <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/12/08/treinkaartje-wordt-bijna-6-procent-duurder/#:~:text=Vanaf%20februari%202024%20trekt%20NMBS,in%20lijn%20met%20de%20index.>

³¹ https://www.riziv.fgov.be/SiteCollectionDocuments/stat_du2021_1_invaliditeit.pdf

³² [Ziekteverzuim klimt naar recordhoogtes: werknemers 10 procent van de werktijd afwezig | VRT NWS: nieuws](#)

³³ [SERV_DB_20231004_WBM2023_Werknemers_RAP_StIA.pdf \(werkbaarwerk.be\)](#)

³⁴ [Overgangsmaatregelen VOP, SINE, LDE en MWA | Vlaanderen.be](#)

³⁵ [Doelgroepwerknemers in sociale economie | Vlaanderen.be](#)

³⁶ https://100000handen.be/wp-content/uploads/2023/06/Herwin_Memorandum_achtergrond.pdf

DAAROM WILLEN WIJ:

- Meer investeringen in de sociale economie met minstens 10.000 plaatsen extra en een nieuw groeipad voor 'klimaatjobs'.
- De afschaffing van de verplichte gemeenschapsdienst in het kader van een humaan activeringsbeleid met o.m. laagdrempelige toegang tot de arbeidsmarkt.

3. Wonen

Volgens het CEBUD rapport (2024)³⁷ maakt het al dan niet beroep kunnen doen op een sociale woning een aanzienlijk verschil op de 'toereikendheid van een minimuminkomen'. Het **tekort** aan **sociale huurwoningen** in Vlaanderen is echter vandaag groot (wachtlIJst: 176 000³⁹). Uit een eerder onderzoek van Kristof Heylen (HIVA, 2018) bleek dat de effectieve groep, die wettelijk in aanmerking zou komen voor een sociale woning, nog veel groter was (248 900 huishoudens).

Heel wat kwetsbare huishoudens zijn vandaag aangewezen en afhankelijk van het aanbod op de **private huurmarkt**. Wanneer er onvoldoende sociale huurwoningen beschikbaar zijn, kan een **huurpremie** een belangrijk verschil maken in de toereikendheid, maar dan moet zo'n toekenning wel laagdrempelig en toegankelijk zijn. Verschillende huurbarometers gaven recent nog een sterke stijging van huurprijzen (11,3 % in 2023 t.o.v. 2021), waardoor woningen met een lage huurprijs nu amper te vinden zijn, aldus makelaarsfederatie CIB.⁴⁰ Naast de hoge huurprijzen hebben de energieprijzen ook een sterke impact op toereikendheid. Na de energiecrisis in 2022 lijken deze vandaag enigszins te stabiliseren. De onzekerheid voor een nieuwe energie -of klimaatcrisis is echter groot. Het **sociaal energietarief**, dat sinds de COVID-crisis tijdelijk werd uitgebreid, had wel duidelijk positieve effecten⁴¹, alleen vielen sommige lage inkomensgroepen spijtig genoeg nog uit de boot.

Naast voldoende beschikbaarheid, toegankelijkheid en betaalbaarheid is de woonkwaliteit natuurlijk onontbeerlijk. Hoe beter de (sociale) huurmarkt immers gereguleerd (EPC-waarde) én **geïsoleerd** wordt, hoe voordeliger het effect op de energiefactuur voor de huurder, maar ook voor het klimaat. Meer aandacht voor de **energie-efficiëntie** draagt dus bij aan een sociaal en ecologisch woonbeleid.

³⁷ [januari 2024 rapport doeltreffendheid minimumink België DEF.pdf \(thomasmore.be\)](#)

³⁹ <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/03/04/wachtlIJsten-sociale-huisvesting-jongeren-verhaal-soukaina/>

⁴⁰ [Huurprijzen blijven fors stijgen: ontdek hier hoeveel je per maand betaalt voor een appartement of huis | VRT NWS: nieuws](#)

⁴¹ [LES 2022 - 198 Tweesnjidend zwaard.pdf \(kuleuven.be\)](#)

DAAROM WILLEN WIJ:

- De verhoging en versnelling van de investeringen in sociale huisvesting met 14% (20% in stedelijk context) als bindende beleidsdoelstelling in 2035, met specifieke aandacht voor energie-efficiëntie.
- De verlaging van de drempels voor en automatische toekennen van de huurpremie voor iedereen die 1 jaar op de wachtlijst staat.
- De verhoging van de kwaliteit én de energie-efficiëntie van de sociale en private huurwoningen met doorgedreven renovatieprogramma's. Maximale inzet van hernieuwbare energie en energiezuinige toestellen.
- De uitbreiding en automatische toekenning van het sociaal energietarief voor de 20% laagste inkomens en een getrapt systeem voor de groep uit de derde inkomensdeciël, zodat zij niet langer uit de boot vallen.

4. Gezondheid

Hoewel de toegang tot de gezondheidszorg in België voor de bevolking als geheel relatief goed blijft, zijn de **ongelijkheden in toegang** tussen de minst bemiddelde personen en de rijksten de laatste jaren toch sterk toegenomen. Dit is vooral te wijten aan de verslechtering van het beschikbare gezinsbudget van kwetsbare groepen, nadat de kosten van andere essentiële goederen en diensten in mindering zijn gebracht.⁴² Uit een onderzoek van CM⁴³ (2023) bleek nog dat de gezondheid van pasgeborenen wordt beïnvloed door de socio-economische status van de ouders en of ze al dan niet recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming. Om de ongelijkheden in de gezondheidszorg terug te dringen zal dan ook een **sterke investering** nodig zijn in de **ziekteverzekering**.

Om de betaalbaarheid van de gezondheidszorg voor de laagste inkomens te verbeteren verbeterde de federale regering in 2022 de **maximumfactuur** door een extra laag remgeldplafond van €250 in te voeren voor inkomens tot €12.186,41 . Daardoor moeten deze gezinnen nog maximum €250 aan remgelden betalen terwijl dit voorheen €507 was. Dit was zeker een goede maatregel al zijn er zeker nog verdere verbeteringen mogelijk. Daarnaast was de **afschaffing** van het **verbod** op de toepassing van **derdebetalersregeling** in 2022 een goede zaak. Hierdoor moeten patiënten niet meer vooraf het volledige bedrag voorschieten. Vanaf 1/1/2022 mogen alle zorgverleners (huisartsen, tandarts, specialisten) deze regeling toepassen voor al hun patiënten en voor alle zorgverstrekkingen. Dat is een positieve evolutie zodat deze toepassing nu mogelijk

⁴² [2020_SC_RB_NIHDI-Report_Synthese_NL_1.pdf\(ose.be\)](#)

⁴³ [Gezondheidsongelijkheid begint in de wieg \(cm.be\)](#)

wordt voor iedereen. Maar het is nog niet verplicht (behalve in bepaalde situaties zoals bijvoorbeeld bij huisartsen voor personen met het VT statuut).

DAAROM WILLEN WIJ:

- Een sterke solidaire verplichte ziekteverzekering met een groeinorm voor de financiering van minstens 3%
- Een verdere verfijning van het systeem van de maximumfactuur en een bredere en veralgemeende toepassing van de derdebetalersregeling.

5. Onderwijs

Het niveau van de Vlaamse leerlingen wat betreft lezen, wiskunde en wetenschappen is nog nooit zo sterk gedaald als in de afgelopen jaren. Op basis van PISA 2022⁴⁴ weten we dat de **laaggeletterdheid** (niveau 1 of minder) circa 23,9% is, een sterke toename ten opzichte van PISA 2018 (19,34 %). Ook het aandeel **laaggecijferdheid** is in 2022 (22,4%) sterk toegenomen ten opzichte van PISA 2018 (17,34%). Daarbij is de **kloof** tussen de **zwakste** en de **sterkste** leerlingen nog steeds bijzonder groot vergroot. De thuissituatie speelt hierbij een bepalende rol.

De ongelijkheid in het onderwijs is dus groot, terwijl een onderwijs dat aan 'iedereen' gelijke kans geeft om zich ten volle te ontwikkelen net dé hefboom is en kinderen en jongeren, van welke achtergrond ook, alle kansen geeft om hun talenten te ontplooiën.⁴⁵

De schoolfactuur bepaalt echter al te vaak wat en waar een kind kan studeren. Decenniumdoelen ijvert daarom al enkele jaren voor de invoering van een **maximumfactuur** in het secundair onderwijs. De uitvoering van een nieuwe studiekostenmonitor is broodnodig om een correct beeld te krijgen van de huidige schoolkosten. De meest recente meting dateert namelijk al van het schooljaar 2017-2018. Recente evoluties, zoals doorgedreven digitalisering, stijgende vervoers- en energiekosten, het leersteundecreet of samenwerking met externe boekenleveranciers hebben wellicht een impact op de hoogte van de studiekosten. Het Netwerk Tegen Armoede ontvangt ook al jaren signalen van ouders in armoede, vzw Krijt, externe boekenleveranciers en anderen dat het aantal onbetaalde schoolfacturen stijgt.

DAAROM WILLEN WIJ:

- De invoering **maximumfactuur** in het **secundair onderwijs** en maatregelen om de kosten in het basisonderwijs effectief te doen dalen.

⁴⁴ [Minimalist modern Annual Report \(ugent.be\)](#)

⁴⁵ <https://netwerktegenarmoede.be/nl/nieuws/2023/memorandum-van-het-vlaams-netwerk-tegen-armoede-verkiezingen-2024>

6. Samenleving

De wijze waarop mensen in een kwetsbare situatie actief kunnen deelnemen aan een samenleving hangt sterk samen met de kansen en drempels die zij ervaren op de diverse levensdomeinen. Bepaalde groepen in de samenleving (eenoudergezinnen, werklozen, huurders, kortgeschoolden, mensen met een migratieachtergrond...) worden telkens harder getroffen dan anderen. Dit hangt nauw samen met **diverse uitsluitingsmechanismen** die deze groepen ondervinden. Het gaat om uitsluiting op de kruispunten van meerdere obstakels, waaronder beperkte financiële mogelijkheden, opleidingsniveau, verblijfsstatuut, gender (oriëntatie), herkomst, beperking, leeftijd, religie enzovoort. Bovendien werken deze uitsluitingsmechanismen op elkaar in en versterken ze elkaar.

De **arbeidsmarkt** en de **huurwoningenmarkt** zijn bij uitstek dé levensdomeinen waarin deze uitsluitingsmechanismen het sterkste spelen. Tot voor kort was dat althans zichtbaar aan het groot aantal meldingen dat UNIA jaarlijks binnenkreeg van mensen die zich gediscrimineerd voelden op basis van hun afkomst, hun gezondheidstoestand en/of andere aspecten. Sinds eind 2002 is het nieuwe Vlaamse mensenrechteninstituut bevoegd. Op actuele cijfers is het voorlopig wachten.

We eindigen met een positieve noot. Uit de recentste gemeentemonitor⁴⁶ blijkt namelijk dat de Vlaming iets toleranter is geworden voor diversiteit in zijn buurt. In totaal 23% zegt in 2023 negatief te staan tegenover diversiteit, dat was in 2020 nog 26%. Meer mensen hebben een neutrale houding (45% tegenover 44% in 2020). Het aantal mensen met een positieve houding kent ook een toename van 30 naar 32%.⁴⁷ Er is dus algemeen meer 'maatschappelijk draagvlak' voor positieve maatregelen met betrekking tot diversiteit, al blijft discriminatie wel nog steeds hardnekkig in bepaalde levensdomeinen zoals werk en wonen.

DAAROM WILLEN WIJ:

- **Positieve acties** voor meer gelijke kansen en **juridische praktijktesten** om discriminatie op de arbeid -en woonmarkt terug te dringen.

⁴⁶ <https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be/over-de-monitor/overzicht-indicatoren/vertrouwen-medemens>

⁴⁷ [Vlaming blijft overheid wantrouwen, maar is relatief gelukkig | De Standaard Mobile](#)

Ongelimeerde rijkdom en structurele armoede vraagt herverdelende fiscaliteit

Uit het recentste rapport (2024)⁴⁸ van OXFAM blijkt dat de rijkdom van miljardairs sinds 2020 met 3.300 miljard dollar is toegenomen, drie keer meer dan de inflatie, terwijl de armoede in de wereld nog steeds even groot is als voor de pandemie. In België bezit de rijkste 1% bijna een derde (30,4%) van de totale financiële rijkdom. Het rapport laat eveneens zien hoe ons economisch en belastingstelsel ongelijkheid stimuleert.

In België bijvoorbeeld:

- Het Belgische belastingstelsel laat de grootste aandeelhouders toe om 0% belasting te betalen op hun dividenden en meerwaarden op aandelen, terwijl Belgische werknemers tot de zwaarst belaste van Europa behoren;
- De winstmarges van bedrijven zijn historisch hoog, maar de wet van 1996 bepaalt dat werknemers in 2024 geen recht hebben op loonsverhoging;
- De grote multinationals zijn de kampioenen van de ongelijkheid: het zou meer dan 170 jaar duren voor een Belg met het mediaan loon het jaarloon van de CEO van AB INBEV zou verdienen;

Denktank Minerva concludeerde recent nog dat de boeren zich vergist hadden van vijand.⁴⁹ Het zijn immers niet de supermarkten, maar wel de 7 grootste voedingsbedrijven die in 2022 recordwinsten hebben gemaakt door de gestegen voedselprijzen. De Belgische staat, die momenteel op zoek is naar geld, zou volgens Minerva de uitzonderlijke winsten die gemaakt werden meer kunnen belasten. Dat was trouwens in zekere zin al het geval voor de energie- en de banksector.⁵⁰

Belastingen en fiscale rechtvaardigheid spelen net een essentiële rol in onze samenleving, aldus het Netwerk Rechtvaardige Fiscaliteit.⁵¹ Onze sociale zekerheid, onze openbare diensten, onze collectieve infrastructuur, ze zijn allemaal afhankelijk van belastinginkomsten. Belastingen kunnen bovendien heel wat extra maatschappelijke doelstellingen dienen. Zo kunnen ze de ongelijkheid terugdringen en armoede structureel aanpakken. Dan moeten de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. En ze kunnen helpen bij de broodnodige vergroening van onze economie.

DAAROM WILLEN WIJ:

- **Rechtvaardige fiscaliteit**, die ook de vermogens eerlijk belast, voor minder ongelijkheid en meer middelen voor armoedebestrijding en voor een ambitieus en sociaal klimaatbeleid.

⁴⁸ [Inequality Inc. | Oxfam België \(oxfambelgie.be\)](https://www.oxfam-belgie.be/)

⁴⁹ <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/02/14/niet-supermarkten-maar-grote-voedingsbedrijven-maakten-monsterwi/>

⁵⁰ https://static1.squarespace.com/static/580dfc9f7e0ab87773fc653/t/65cb96ad527dd734177cdf39/1707841199265/2024-02_Malay_voedingsprijzen.pdf

⁵¹ [rechtvaardigefiscaliteit.be](https://www.rechtvaardigefiscaliteit.be/)

KOMAF met ARMOEDE

Armoede blijft een schande in een rijk land. België wordt rijker, maar de armoede blijft hoog. Armoede is een onrecht want de grondwet (art.23) bepaalt dat eenieder recht heeft op een menswaardig bestaan. Het zijn niet de armen die bestreden moeten worden, met cynische clichés en misplaatste vooroordelen. Wel de armoede, met maatregelen die echte werken, op verschillende domeinen.

En dat kan. Onze 12 werken zijn betaalbaar en realiseerbaar.

12 Werken voor een moedig beleid:

1. Alle sociale minima (vervangingsinkomens en bijstandsuitkeringen) boven de Europese armoedegrens tillen.
2. De koppeling van het Groeipakket aan de levensduurte, door 'automatische volledige indexering' en een gerichte verhoging van de sociale toeslagen.
3. De afschaffing van de verplichte gemeenschapsdienst in het kader van een humaan activeringsbeleid met o.m. laagdrempelige toegang tot de arbeidsmarkt.
4. Meer investeringen in de sociale economie met minstens 10.000 plaatsen extra en een nieuw groeipad voor 'klimaatjobs'.
5. Een sterke solidaire verplichte ziekteverzekering met een groeinorm voor de financiering van minstens 3%
6. Verdere verfijning van het systeem van de maximumfactuur en een bredere en veralgemeende toepassing van de derdebetalersregeling.
7. Invoering maximumfactuur in het secundair onderwijs en maatregelen om de kosten in het basisonderwijs effectief te doen dalen.
8. Een verhoging en versnelling van de investeringen in sociale huisvesting met 14% (20% in stedelijk context) als bindende beleidsdoelstelling in 2035, met specifieke aandacht voor energie-efficiëntie.
9. Verhoging van de kwaliteit én de energie-efficiëntie van de sociale en private huurwoningen met doorgedreven renovatieprogramma's. Maximale inzet van hernieuwbare energie en energiezuinige toestellen.
10. Uitbreiding en automatische toekenning van het sociaal energietarief voor de 20% laagste inkomens en een getrapt systeem voor de groep uit de derde inkomensdeciël, zodat zij niet langer uit de boot vallen.
11. Verlaging van de drempels voor en automatische toekennen van de huurpremie voor iedereen die 1 jaar op de wachtlijst staat.
12. Positieve acties voor meer gelijke kansen en juridische praktijktesten om discriminatie op de arbeid -en woonmarkt terug te dringen.

Onontbeerlijk hiervoor:

- Rechtvaardige fiscaliteit, die ook de vermogens eerlijk belast, voor minder ongelijkheid en meer middelen voor armoedebestrijding en voor een ambitieus en sociaal klimaatbeleid.
- Verplichte armoede -of inkomenstoets voor alle beleidsmaatregelen.

Wij schrijven dus een ander verhaal voor een moedig beleid.
En dat verhaal schrijven we samen.

KOMAF met armoede. Ja, het kan!

**DECENNIIUM
DOELEN**

KOMAF MET ARMOEDE